

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

LÁSSUNK HOZZÁ UJBÓL SZAKMÁNK FEJLESZTÉSÉHEZ

ÖRÜLBELÜL tizenkét esztendővel ezelőtt, amikor még a „Könyvnyomdászok Szakköre“, a „Művezetők Egyesülete“, a „Grafikai Szemle“ és a „Magyar Nyomdászati“ vetekedtek nemes törekvéssel a szakmafejlesztés körül, amikor egymást érték a szaktan-

folyamok, felolvasások, gyakorlati magyarázatokkal kísért üzemmegtekintések és amikor az évkönyvek mellett itt-ott egy-egy magyar szakkönyv is napvilágot látott, egynéhányan olyanok, akik magunk is részt vettünk a szakma és az abban élők szaktudásának fejlesztését célzó ezen munkálatokban, arra a megállapításra jutottunk, miszerint igen sok energiavész kárba a külön utak haladás miatt, amely erőket, ha egyesíteni lehetne, kétségtelenül nagyobb eredményt biztosíthatnánk a szakfejlesztés és szakképzés terén.

Nem volna célja, hogy emékezetbe idézzem azokat az akadályokat, amelyek lehetetlenné tették annakidején az erők egyesítését, annak dacára, hogy az „illetékesek“ minden oldalon egyénenként szívesen ismerték el igazunkat, mely szerint a szakfejlesztés és szakképzés terén a különféle köröknek annál is inkább össze kellene fogni, mert hiszen e téren nem lehet ellentét munkás, főnök és egyéb tényező között.

A nagy világegés elsöpörte ezeket a szépen fejlődésnek indult intézményeket és immár több esztendeje nélkülözniük kell ezek közhasznú munkáját.

Rövid idő előtt még állg mutakozott lehetőség az újraéltés megkezdésére, de a „Magyar Grafika“ megjelenésével megtétele erre az első lépés. Ideje volna már most, ha megpróbálkoznánk a második lépéssel is.

Nem szorul külön bizonyításra, hogy vétek szakmánkról az ifjabb nemzedéket annyira magára hagyni, mint ahogy már évek óta van. Hiszen rövid idő óta megjelenő egyetlen szaklapunkon kívül állg nyílik számukra lehetőség arra, hogy az üzemben elsajátítottakon kívül valamit is tanuljanak, tapasztaljanak, hogy ezután szakmai képzettségüket fejleszthessék. De nemcsak az ifjabb nemzedék, az idősebbek is régóta kell, hogy nélkülözzék a szakmai újítások, a különféle újabb eljárások, gépek és eszközök ismertetését, amelyekről régebben az egyik vagy másik körben rendszeresen szó esett. Arról már nem is szólva, hogy mennyire hiányznak a szaktanfolyamok, meg kell állapítanunk, hogy valóságos közzsiükségletet képez szakmánkban egy olyan intézmény, ahol szakmai eszmecserét folytathatnánk, amelyből magunk is, az ifjabb nemzedék is okulna.

Tudom, hogy ma is elég szép számmal vannak olyan szakférjaink, akik még a mostani küzdelmes létfenntartás közepette sem feledkeztek meg szakmánkról iránti kötelezettségükről; tudom azt is, hogy különféle alkalmakkor és helyeken szó tárgyává tételét már az, hogy tenni kellene valamit ez ügyben és miután jómagam is háringot kaptam már hallgatásomért, megpróbálok egy olyan javaslattal előállni, amelynek keresztülvitele mellett lerakhatónak vélem a szakképzés és szakfejlesztés új alapjait, s amely javaslat keresztülvitele a szakkörök jóindulata mellett feltétlenül biztosítható lenne.

Nem új ez a javaslat, nem is az enyém, mert hiszen kb. 12 évvel ezelőtt többen főztük ki, külföldi mintára.

Azt javaslom, hogy alakítsassék német mintára egy „Grafikai Társaság“, amelyben helyet foglaljanak a nyomdai és rokoniparágak művelői, szakmunkások, művezetők, igazgatók és főnökök egyenlő jogokkal.

A társaság célja tisztán a szakmai művelődés és a szakmafejlesztés legyen, tehát előre ki kell onnan zárni minden néven nevezendő gazdasági vagy politikai kérdést. Ez lenne különben a legbiztosabb záloga annak, hogy a társaság és annak működése úgy a munkás, mint a munkaadó tagok számára kedvelt és kívánatos lesz. Nem lehet vitás, hogy ha kizárólag a kitűzött célt tartva szem előtt fog működni a társaság, és minden rétegére iparunknak csak hasznosat és jót jelent majd, s ha ez így van, akkor bizonyos, hogy az iparban élők mindegyikére — bármily foglalkozási körben működjenek is — adva van nemcsak a lehetősége, hanem a kívánatossága is annak, hogy tanítva vagy tanulva részt vegyen ebben a közösségben, amelyben az összekötő kapocs a szakma fejlesztése, mely téren érdeklentéket nem, csak közös érdeket lehet találni.

A cél elérésére szükséges eszközöket természetesen nem lehet máról holnapra megteremteni, de már kezdetben is és kicsiny eszközökkel olyan működést lehet kifejteni, amely nagy hasznossága mellett a fejlődés alapját adja.

Mindenekelőtt módot kell nyújtania a társaságnak arra, hogy tagjai legalább hetenkint egyszer összejöhessenek egy olyan olvasóteremben, ahol rendelkezésükre állanak a hazai és külföldi szaklapok és egy lehetőleg bő szakkönyvtár. Ez utóbbit alapját képezhetné a „Könyvnyomdászok Szakköre“ és a „Művezetők Egyesülete“ igen tekintélyes szakkönyvtára, amelyet — ha egyelőre kölcsönképpen is — bizonyára meg lehetne szerezni. A külföldi szaklapok megszerzését, bár ez ma jelentékeny költséget jelent, a társaság könnyen foglalná. Gondot okoz talán a helyiség kérdése, de ha visz-

szagondolunk arra, hogy milyen előzékenyen bocsátott rendelkezésre tantermeket a Technológiai Iparmúzeum és egyes iskolák igazgatósága s ha azt sem hagyjuk figyelmen kívül, hogy erre a nemes célra a szakmabeli testületek is nyújthatnak ideiglenes otthont, akkor ez a kérdés sem lesz majd megoldhatatlan.

Az összejöveteleken rendszeresíteni kellene — megint csak német mintára — azt, hogy arra hivatott szakfér-
fiak ismertessék a szaklapok tartalmát, rövid előadás után vitát provokálva a cikkirő okiejtése fölött, vagy ha valamely új gépről avagy technikai eljárásról volna szó, ennek előnyeiről vagy hátrányairól.

Minden országból gyűjteni kell a különféle szakma-
béli árjegyzékeket, mintalapokat, nyomtatványokat, könyveket, folyóiratokat, lapokat; ezekből sorozatos ki-
állításokat kell rendezni, szabad előadásban ismertette azok sajátosságait, készítési módjait, kiemelve azt, ami követésre érdemes. De fel kell újítani a hazai munkák kiállítását is. Aligha csalódom, ha azt állítom, hogy ez a tudommal meglévő gazdag anyag igen sok tanulsággal szolgálhat az újabb nemzedéknek.

A céltudatos munka érdekében gondos körültekintés-
sel kell megszervezni a társaság ama szakbizottságát, amelynek egyrészt hivatása lenne a tagok érdeklődését tanulságos előadások és viták útján állandóan ébren tartani, másrészt pedig figyelemmel kísérve a külföld minden szaktechnikai újítását, legyen az valamely új eljárás, gép, eszköz, betű, díszítmény, stb., ezekről lehetőleg bemutató előadás keretében beszámolni a társaság tagjainak.

Ujra rendszeresíteni kell a magyarázatokkal kísért

üzem-megtekintéseket, amelyek korábban is sok tanul-
sággal szolgáltak az abban résztvevőknek.

Egész sorát az eszközöknek lehetne még felsorolni, amelyek mind igen jól szolgálhatnák a társaság célját, de máris tulságosan vettem igénybe a lap terét és így csak néhány kérdést és ezek között, mint fontosabbat,

CÉGKÁRTYA A „DAS PLAKAT“
LEGUJABB SZÁMÁBÓL

elsősorban a szaktanfolyamok ügyét kell érintenem. Bi-
zonyos, hogy nem lehet ezt máról holnapra megcsinálni, de az előttünk álló példák és a multak tapasztalatainak leszűrése útján ez a társaság igenis hivatva lenne ezt a kérdést annyira előkészíteni, hogy már a legközelebbi jövőben jól átgondolt program alapján nyithatna meg egy olyan gyakorlati továbbképző tanfolyamot, amely bizonyára nagy hasznot jelentene úgy az abban részt-
vevőkre, mint általában iparunkra.

Ha tulzott idealistának itélnek is majd soraim után, mint további teendőit képzelem el a társaságnak a kö-
vetkezőket:

Aki járt Lipcsében a „Buchgewerbehaus“-ban, bizo-
nyára sok minden olyat látott, amit mint rendkívüli ta-
nulságosat, aránylag olcsó pénzen — hiszen csak másol-
atról lenne szó — át lehetne telepíteni hozzánk. A ma-
gyar grafikai múzeum — ugy-e merészség ilyet írni? —
alapját vethetnénk meg, ha itthon is, külföldön is össze-
gyűjteni igyekeznénk, ami oda való. Elég lenne erre egy-
előre a társaság termének egyik sarka, később egy sze-
rény szoba valamely középületben. Ha jól emlékszem,
egy olvastam, hogy ugyanígy indult a német „Buch-
gewerbe-Museum“ is.

A szakirodalom terén is mérhetetlen sok tennivalója
akadna a társaságnak. Így legalább kéziratban — kar-
toték-rendszerben — le kellene fektetni a magyar grafikai
lexikont; meg kellene iratni elhunyt szakmabeli nagy-
jaink élete történetét és működését, sőt talán gondolni
lehetne a magyar grafikai és rokoniparágak fejlődéstör-
tétének megírására is.

Persze ez évekre menő program, aminek keresz-
tülviteléhez nagy akaraterő és még több szakmaszeretet
kell. Ha visszagondolok arra, hogy milyen élénk és
telkes munka folyt nálunk 6—8 évvel ezelőtt a szakma-
fejlesztés terén, lehetetlennek kell tartanom, hogy ebből
ne maradt volna meg valami a lelkekben és így remél-
nem lehet, hogy nem irtam meg soraimat hiába és akad-
nak majd elegenden, akik megkezdik újra azt a munkát,

Neue Bach-Gesellschaft

DEUTSCHES
BACH-FEST
IN LEIPZIG

VERANSTALTUNGEN:
Festmesse / Drei Kirchenkonzerte / Orchesterkonzert
Kammermusik / Festgottesdienst / Verschiedene Vorträge

AUSFÜHRENDE:
Bach-Verein / Thomaner-Chör / Gewandhaus-Orchester
Bekannte Bachsänger / Leitung: Professor Karl Straube

Woche vom 4. bis 9. Juli 1920

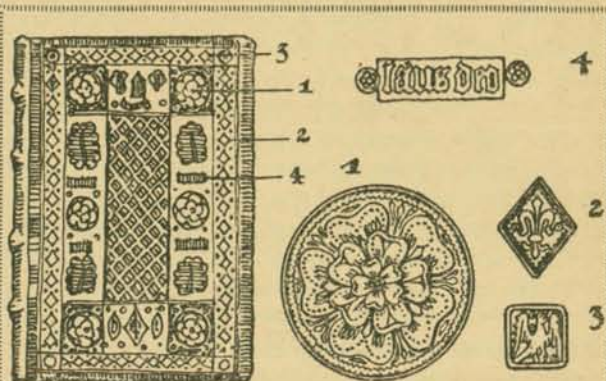
MUTATVÁNY BRÜDER BUTTER DRESDAI
ÜNTÖDE MINTAKÖNYVBŐL

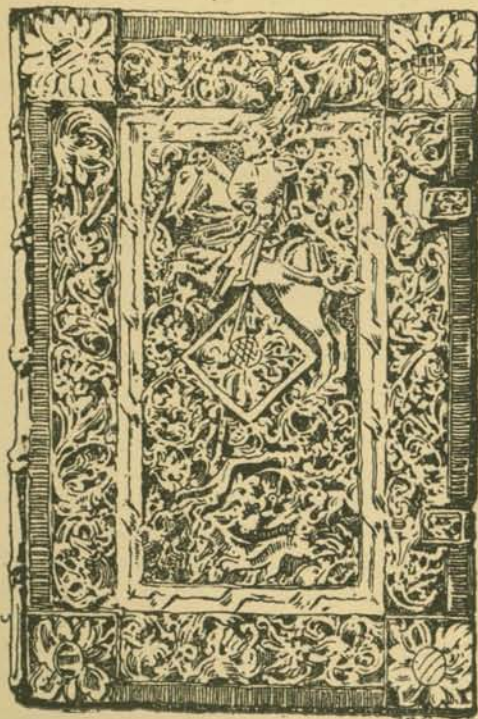
géllárlumáról már szólottunk, a másodikba pedig a préselt, helyesebben a kézi-bélyegzős vaknyomással díszített bőrkötéseket, melyeknek a XIII. századbeli durhami kolostorművészettel való összefüggését már hasonlóképpen jeleztük. Időrendileg az előbbiekről kell előbb beszélnünk.

A metszett díszítésű bőrkötéseken kezdetben, amikor a metszés és a domborítás technikája még érthető nehézségekkel küzdött, csak primitív ornamentális díszmények fordulnak elő. A IX—X. századtól kezdve azonban már bonyolultabb szerkezetű, sőt figurális tárgykompozíciókkal is találkozunk, melyekhez az ötvöskötéseknek az előbbi közleményünkben leírt sémáit vették mintául. A XV. században lassacskán a világi könyvek fedelein is tért hódít ez a — valljuk meg — nem egészen anyagszerű díszítő eljárás, melynek főképp Németországban és Hollandiában akadtak lelkes apostolai és hívei. Könyvkötőipari értéke, nem lévén kifejezetten szerszámtechnika, lényegesen mögötte áll bármiféle bélyegzős díszítésnek, bár elvitázhatatlan, hogy egyes bőrdíszítő eljárások meghonosítása körül elévülhetetlen érdemeket szerzett. Kifejlesztette a verővasak technikáját, művészetté finomította a bőrmintázást, sűrűn használt heraldikai formáinak színezése révén tökéletesítette a bőrfes-

A könyvkötő művészete a bélyegző-technikában jut egyedül stílusos és anyagszerű módon kifejezésre. Ennek a díszítő eljárásnak eredete is homályba vész, csak feltevés tehát, hogy az a lyukasztó technikának egy anyagszerűbb változata s hogy ismerete a népvándorlás

NÜRNBERGI VAKNYOMÁSOS (FOGEL)-KÖTÉS
FEDÉLKOMPOZÍCIÓJA ÉS BÉLYEGZŐI

BŐRMETSZÉSŰ KÖNYVFEDÉL

tés különféle módjait, így különösen a pácolást és a lakkfestést. Ha azonban ebből a szempontból nézzük a bőrmetszéses könyvvidelek kérdését, úgy kénytelenek vagyunk részletesebb tanulmányozásukat a bőrdíszművesség történetének körébe utalni.

idejében terjedt el Európában. A vésnök-mesterséggel (fémmetszéssel) való szerves kapcsolata keleti hatásra utal és a kutatásnak tulajdonképpen azt az utat kell követnie, mely az európai vésnök-mesterség virágzóbb gócpontjai felé vezet. Eme utak egyikén haladva, érünk a már több ízben említett durhami kolostor műhelyébe, melyekről James Weale kutatásai révén annyit már is kiderült, hogy onnan kerültek ki az első kézbélyegzős vaknyomással díszített könyvvidelek. Ma már tudjuk, hogy Anglia kolostoraiban, a XII. és XIII. századokban élénk könyvkötőipari élet pezsgett, s hogy a hatalmas szervezeti durhami kolostortelepen kívül a londoni, winchesteri, oxfordi és yorki apátságoknak is tevékeny könyvkötőműhelyei voltak s ezek közül a winchesteri Hyde Abbey vált ki, mint a durhamiek legmértőbb versenytársa.

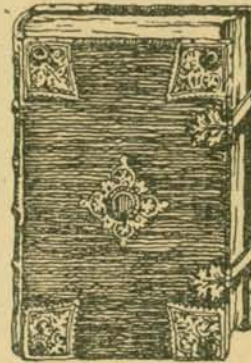
Körülbelül 40 darab feltétlenül hiteles óangol vaknyomásos könyvvideletről van tudomásunk és bár kétségtelen, hogy ez a szám elenyészően csekély a tényleges termeléshez viszonyítva, annyit mégis megenged, hogy a fennmaradt emlékek alapján a főbb jellegzetességeket megállapíthassuk. Ezek közül a legszembetűnőbb a fedéldíszítmények formacsoportjának az egykoru ötvöskötések kompozíciójára emlékeztető elrendezése, a díszítéshez használt bélyegzőkészlet hallatlan gazdagsága, a sávozónak (filétának) a bélyegzőkkel egyidejűleg való alkalmazása és a zárt szerkezetű motívumok mellett használt részletbélyegzőkkel való kísérletezés. Feltűnő még az egyes bélyegzőknek tökéletes vésnöki kidolgozottsága, mély metszése s a nyomtató felület abszolút élessége, ezzel szemben a kompozíció, mechanikus nalvítása és formai tulhalmozottsága. Utóbbira jellemző példa Pudsey durhami püspök négy kötetes bibliájának s a híres „Ysalas glosatus“-nak kötése, melyeknek fedelein 37—51-féle bélyegzőnek 500—600 lenyomatát számíthatjuk össze.

A XIII. században egy igen érdekes cserefolyamat akasztja meg az angol könyvkötőipart további fejlődésé-

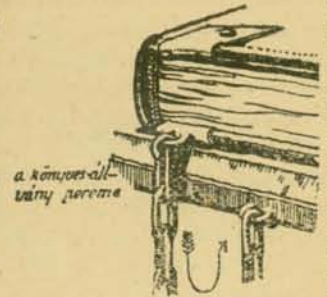

ben. Vésnökkel és könyvkötői, a keresetvagyótól sarkallva, a kontinensre vándorolnak és valósággal elleplek a könyvkötészetileg akkortájt nekierősödő Dél-németországot, viszont helyükre a német és olasz ötvösök lépnek, akik a Szigetországban is megkedvelték és meghonosították az ötvösművi és szövetborítású kötési eljárásokat. A XV. századig nem is hallunk az angol könyvkötőmesterekről semmit, helyettük a német szaktársak lépnek előtérbe és megvetik alapjait egy típkusan germán szellemű könyvkötészet kultúrájának. Amennyire jelentéktelen az, amit a német könyvkötőipar a középkor elején termelt, annyira monumentális teljesítmény a gótikus századok alatt végzett munkája. Monumentalitását akkor foghatjuk csak fel egész mivoltában, ha meggondoljuk, hogy az a könyvtípus, amelyet megteremtett s amely valósággal szimbóluma a gótikus középkor könyvkultúrájának, kifejezetten német alkotás, tükrözi a német gondolkodás józan következetességének, kifejezője a német tradíció-kultusz fajtáinak, fölényes hirdetője a német szorgalomnak és gyakorlatiasságnak, tolmácsa a német lélek érzelmi életének. Ezekből a motívumokból épült fel a monumentális, de egyben ezek a motívumok plántálták belé egy elkerülhetetlen dermesztő kór csiráit is. A német könyvkötőipar hoz elsőnek változatosságot a könyvek méretei és formái között. Amíg egyrészt megnövesztli a román korban szokásos, u. n. quaterna-méreteket és a technikai tudás fitogtatásaként néha valóságos könyvóriásokat produkál, addig másrészt arra is törekszik, hogy kisebb méretű könyvek segítségével is támogassa a szellemi értékek terjesztését. A brevariumok és a diurnálék, nemkülömben a házi használatra szánt imakönyvek már ezt a célt szolgálják s a világi

vagy sötétzöldek, ritkábban vörösek. A díszített metszések ez időtájt még ritkák s a hamburgi Sensenschmid-féle kiadvány állatalakos metszése, mely 1475-ből való, historial kurliozum. A bőryanagok között első helyen szerepelnek a barna (hántatlan) borjubőr, a tehén-

VERETES KÖTÉS

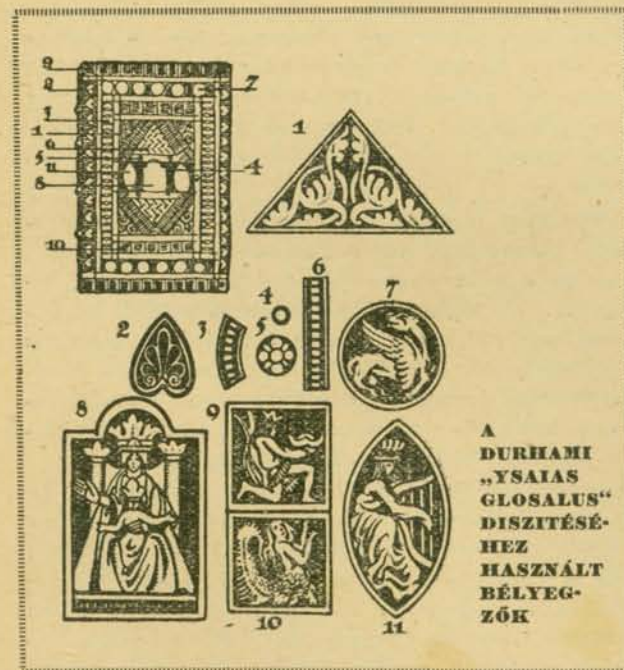

LÁNCOS KÖNYV

bőr, a díszbőr s a kordovai kecskebőr. A pergament, mint a keménykötések borítóanyaga, csak a XVI. század felé válik közkedvelté. Ehelyett népszerűek még mindig a vadbőrök (antilop, szarvas, zerge), főleg olyan kötések részére, melyeknek fedelei nem kívántak számdíszítést.

A gótikus vaknyomású könyvfedelek díszítése ugyanazt a sémát varlálja és tökéletesíti, amelyet az angol román kori könyvkötők a bélyegzők adottságából összeépítettek s amelyről említettük, hogy az ötvöskötések formaelosztására emlékeztet. A fedél síkját díszítőelemekből sorakoztatott keretek zárják körül s a középső mezőt egy bélyegzővel megkomponált tapétaszzerű területtel tölthet be. A kompozíciónak ez a része tér el feltűnően az angol kötések kompozíciójától, amennyiben az utóbbiaknál a középső mezőt, terület mintá helyett egy geometrikus szerkezetű, négyzetbe, körbe, mándorlába, vagy négyes karéjba foglalt formacsoport foglalja el s az ötvöskötésekhez való hasonlóságot még jobban fokozza. A könyvhátak, akár simák, akár bordásak voltak, egyelőre még teljesen díszítetlenek, aminek nemcsak az az oka, hogy a könyveket a középkorban vagy lejtős állványokra fektetve őrizték, vagy homlok-metszésükkel kifelé fordítva polcokra sorakoztatták s így a gerincdíszítés céltalan lett volna, hanem részben az is, hogy a hosszú hátsíknak konstruktív megkomponálását a zárt formaelemekre szorítóköző bélyegzőtechnika nagyon megnehezítette. Az erírti préselt könyvhátak eléggé igazolják ezt a tényt, egyik nehézkesebb, mint a másik.

A feltűnőbb technikai újítások, melyek a gótikus középkorról keltezve ránk maradtak, inkább muzeális, mint ipari értékűek s csaknem mind a könyv védelmét célozták. Így mindjárt a jól ősmert veretek, csattok, pántok és gombok. Ezek annak idején — valamilyen formában — elengedhetetlen tartozékai voltak a könyv toalettének, még akkor is, ha alkalmazásuk a könyvfedél díszítésének rovására is ment. (Ma már csak a csattos imakönyveken, vagy a reprezentatív díszkötése-

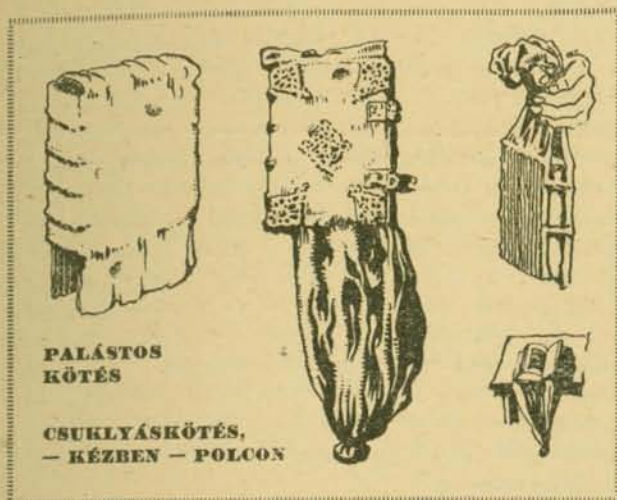

A DURHAMI „YSAIAS GLOSALUS” DÍSZÍTÉSÉHEZ HASZNÁLT BÉLYEGZŐK

irodalom termékeinek könyvalakjai már ezek nyomába lépnek. A kisebb könyvalakok az eddig használatos lkerbordákat is elkerülhetőkké teszik, egyszerű bordák alkalmazását hozva szokásba. A metszések, akár kéziratról, akár inkunabulumokról volt szó, színesek voltak: sárgák,

ken él az emlékü.) Hasonló célt szolgáltak a láncok, amelyekkel a könyveket a polcokhoz erősítették. A Biblioteca Laurentiana-ban, a Medicee firenzei könyvtárban, vagy a sleafordi templom sekrestyéjében egész polc-sorokat láthatunk ma is, megrakva „libri catenati”-

PALÁSTOS
KÖTÉS

CSUKLYÁSKÖTÉS,
— KÉZBEN — POLCON

val. A könyvdobozok értékes kéziratok megőrzésére szolgáltak s alakban utánozták a vaskos könyvalakot. Inkább a kényelem, mint a megóvás szándéka hozta létre a csuklyás könyveket, eme kedves és egykor igen népszerű furcsaságait a világi német könyvkötőiparnak, továbbá a palástos imakönyveket, a flamand

s a francia izlésnek e kecses és ötletes játéka. A célszerűségi okokból keletkezett középkori könyvtechnikai változások csak az egyházi könyveken maradtak meg napjainkig. Ilyenek: az olvasójel odaerősítésére szolgáló „tenaculum”, továbbá maguk az olvasójelül szolgáló szalagok, a „signaturák”, az egyes fejezetek megjelölésére szolgáló s a metszésre kinyúló szalagok, vagy fonott bőrgombok, a „registerek” s a „marginálisok”.

Ha ezek után még megjegyezzük, hogy a középkor második felében már a présnyomás is felbukkan s az alsó-rajnamenti városokban (főleg Köln-ben), de még inkább Hollandiában, egyre kedveltebbé válik, ha megemlítjük, hogy ezt a gépies technikát rövid idő alatt Franciaország és Anglia is magukévá teszik s hogy az utóbbi a XV. század derekán William Caxton, majd Richard Pynson uttörő munkássága révén ismét visszaszerzi a XIII. században elvesztett könyvkötőipari pozícióját, vázaltszerű körvonalait adtuk 500 év könyvkötészetének.

A XV. század elején Európa könyvkötőipara kiéli a gótika ornamentális életét és megáll a szerszámtechnikai fejlődés útján. A könyvkötőművészet mechanikus sablonokká szűkül, termelésének quantitativ arányai túlnőnek a termelés kvalitásain. Az ipar életöszöne villan fel abban a várakozó tekintetben, mely Európa könyvkiadónak, nyomdászainak, könyvkötőinek és gyűjtőinek szemét Olaszország s elsősorban Velence felé irányítja, ahonnan éppen a legválságosabb órákban kezd meg hódító körutját Kelet könyvkötőművészetére.

JASCHIK ÁLMOS

„TSINOSITÁS” HAJLITOTT SOROKKAL

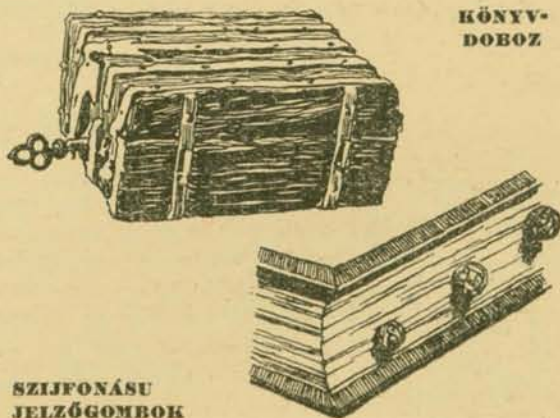
NGEDTESSÉK meg nekem a cimben való kifejezés a stílszerűség kedvéért. Egyes kartársak ugyanis azt mondják, — és ezt nem is lehet kétségbevonni — hogy a hajlított sorok, nem tudom én, milyen ódivatuk. Legalább e sorok fölött szeretnék

tehát kartársaimnak igazat adni, ha cikkem további részében ellenvéleményen lesziünk is.

A hajlított sor nem Bíró Miklós és még kevésbé a Magyar Grafika találmánya, vagy iránya. A németek, sőt nálunk is, még jóval a Magyar Grafika létezése előtt, kultiválták ezt. De tovább megyek: francia folyóiratokban is csak úgy találkozhatunk velük, mint akár cseh nyomdatermékeken. Vagyis: egy „általános irányzattal” állunk itt szemben, amit lehet ugyan — sőt üdvös is — pro és contra bírálni, de elzárkózni előle nem lehet, nem szabad, mert ez nem jelentene egyebet, mint a magyar nyomdaipar tehetetlenségét. Ugyan mit szólnának divathölgyeink, ha valamelyik női szabó egyszerűen negligálná Paquin egy-egy remek kreációját és odatartaná mellét egy francia divat elé, hogy ez nem szép, ez nem praktikus, ilyen tehát nem csinálunk. Csak így nem hunyhatunk szemet mi sem egy új irányzat előtt, ha az esetleg „egyénilag” nem is tetszik nekünk.

A német nyomdaipar termékei nekünk mindig irány-

adók voltak és az ott követett irányt — mondhatnám szolgálilag — utánoztuk, egyrészt, mert elvitázhatatlanul mérvadók, csinosak és tetszetősek voltak azok, másrészt,

KÖNYV-
DOBOZ

SZIJFONÁSU
JELZŐGOMBOK

mert nyomdánk betűanyagberendezését $\frac{8}{10}$ -részben Németországból importáltuk és így mintegy rá is vagyunk utalva a német iránymutatásra. A mi érdemünk aztán az, hogy ezekbe a német példákba egyéniséget, ötletet vittünk bele. Hát éppen ez az új irányzat (a haj-

ltott soroké) volna az, amelyet perhorreszkálnunk kellene?

Ezt szeretném tagadásba venni. Jól tudom, hogy nem könnyű dologba vágtam fejszémet, de kellő tárgyilagossággal megkísérlem. Semmi más nem vezet, mint a szakmaszeretet: l'art pour l'art.

A hajlított sorral, — és ezt hangsúlyozni kell — ha azt kellő helyen alkalmazták, nagyon kellemes, mondhatnám klasszikusan szép dekoratív hatást érhetünk el. Miért tehát mégis a nagy idegenkedés tőle? Hiszen annak idején meglehetősen áldozattal be kellett rendezkedniük a szecessziós irány lehetetlen círfaságu betűivel és körzeteivel is. E műfaj kultiválására azonban rátérhet mindenki anélkül, hogy a legkisebb befektetésre szükség lenne.

Kartársaim nagy részének a hajlított sorokkal való szedés ellen az a legfőbb ellenvetése, hogy a munkabéreknek és az anyagoknak mai drágasága mellett, feltétlen károsodását jelenti az üzemnek. Ezt én — mint aki a hajlított sorokkal való operálást jó néhány hónap óta üzem a gyakorlatban — határozottan megcáfolhatom. Többféle okból nem állja meg a helyét ez a skrupulizálás. Mert csak inkább meggömbölké 10–20 ólomtérzőt, amelyek esetről-esetre újra felhasználhatók, mint hogy — éppen a mai drágaság mellett — egész körzetsorozatokat rendeljek, amelyek legtöbb esetben hamarosan lomtárba kerülnek, dívatjukat mulják és különösképpen, amikor — egyéni véleményem szerint — a hajlított sorral legalább is azt a hatást érhetjük el. Azonkívül ne tévesszük szem elől, hogy a sorhajlításához nem mindig kell okvetlenül ólomtérző, hosszabb soroknál pl. kartoncsíkot használunk, ez tehát nem jelent még anyagpazarlást sem. Ami pedig a hajlított sorokra fordított időfecsérlést illeti, ezt érvként egyáltalán nem lehet elfogadni. Ez a dívat nálunk ugyanis még nem annyira elterjedt, hogy megrendelőink kifejezetten ilyen kívánának, hanem rendszerint azokat a munkákat állítjuk elő ilyen kivételben, ahol a rendelő az üzem tetszésére bízza a kivételt, no meg a nyomtatvány — árát is, ahol tehát előzetes kalkuláció vagy ajánlattétel nincsen.

Végül még egyet! Azt mondják a kartársak: suszter, maradj a kaptafánál; más szóval: a szedő szedjen, a raj-

zó rajzoljon. Ebbe én, izig-vélig szakmáját szerető nyomdász, sehogy se tudnék belenyugodni. Hogy a betűöntődel anyagokból csak holt sorokat lehessen összeállítani és abba a rátermett és ambiclózus szedő művészt ne vihessen bele? Mert az nem meríti ki a művészi kritériumot, ha egynéhány zárt soru tömböt tesz. De meg a gyakorlat nagyon sokszor ellent is mond a kartársak felállított tételének. Nem kell magyarul mondani, hogy a mai magas nyomtatványárak mellett a megrendelők nagyobbik része az utolsó pillanatban rendeli meg nyomtatványszükségletét, azonnali szállításra. Most szaladjak először a rajzolóhoz, onnan a cínkografushoz; nem tudom, honnan futná mindez a rövid szállítási terminusból. Ez is, meg a rajz és kilsé ára, valamint a hajlításra fordított idő közti pénzdifferencia az én igazam mellett döntenek. A technikai nehézségeket nem is említem, pedig ez sem mellékes, mert — ugyebár — a hajlított sor alá rendszerint még egyéb szöveget is szoktunk elhelyezni, ami csak úgy lehetséges, ha a kilsé fáját kivágjuk és abba helyezzük bele, aminek kizárása, szerintem, már inkább magával hozza azt a bizonyos spleest, ami az ólomba hajlított sornál csak a legtrikább esetben fordul elő.

Külön szeretnék — röviden — foglalkozni a rajzhatású szedéssel. Ennek az ötletnek megszületése — részben — gazdasági okokra is visszavezethető. A rajz, a kilsé magas ára készítette a nyomdászt arra, hogy betűöntődel anyagból — korántsem akarom mondan, hogy minden esetben — egyszerűbb, az anyag rongálása nélkül elérhető, tetszetős, dekoratív, sőt ábrázoló szedést csináljon és sokszor — szép eredménnyel. A Magyar Grafika mai számához mellékelek a vezetésem alatt álló nyomdából kikerült néhány ilyen gyakorlati nyomdaterméket, amelyekkel úgy a sorhajlításról, mint a rajzhatású szedésről írt szerény vélekedésemet szeretném alátámasztani. És itt egyuttal ki kell jelentenem azt is, hogy e sorokkal éppen nem szándékom a Magyar Grafika irányát és annak egyes példáit védelembe venni, vagy azokkal magamat mindenben azonosítani, de tárgyilagosan nem lehet egyszerűen lekicsinyelni a Magyar Grafika uttörő munkáját és kiadójának lelkes áldozatkészségét.

HEIMLER KÁLMÁN

A GRAFIKUS HIVATÁSA

ÓDÓS délelőttök csöndes melancholiájában nagyon sokan, akik valaha Párisban jártunk, a Szajna partjának kis könyvtárait gondolunk. A kocsikon és állványokon összezsúfolt, vagy egy ócska láda tetején kirakott könyvekre, a „bouquinist”-ek ódon műkin-

cselre, melyekből egypár frankért nyalábszámra vásárolható a tudásra szomjas műgyűjtő. Ez a legpárisiasabb emlék, a Szajna hídjainak enyhe íveivel, a Notre Dame rézkarcszerű tornyaival, az öreg diákokkal, a tudomány és művészet balga doktoraival, akik itt egy álmvilágban élve lapozzák az ócska foliánsokat, mielőtt a szerény könyvkeresőt megvennék. Alig van mű-

vészetre hajlamos, könyvre, tudásra szomjas ember, aki itt, ez ódon könyvek árnyékában mély meghatottsággal ne járt volna. Hiszen szép a könyv élete nagy könyvtárműhelyek sürgésében is; szép ómosablaku könyvtárak polcain is, amint szunnyadva öregszenek. De a könyv századokra szóló életét itt éli igazán, a híd körüljáróján, ahogy forgatják, bőrkötését összefogdossák, nagy iniciáléit csodálják, metszeteit gyűrik, gyermekek barátoknak vele és öregek simogatják, nemzedékek nőnek fel vele, betölt szeretve, szövegét tanulva, azután megint visszakerül ide és soha, sohasem hal meg. Hogy mi a könyv az embernek, az itt kulturtörténeti bizonyossággal válik szemlélhetővé. A könyv az ember legnemesebb, leghivebb barátja, a grafikus hivatása pedig a legmélyebb azok közt, akiknek az emberi tudásszomjat

kell kielégíteniök. Mindaz az ódon pergament, színes nyomat, aranyos-fakó könyvfedél, sárguló rázkarc, hajdani családi biblia, Japán fametszet, rézzel nyomott anatómiai atlasz, nemzetség-tábla, színskála, írásminta-füzet, pecsétés oklevél és gyermek-képeskönyv, amely a művészet e zslbvásárján terítékre kerül, a grafikus dicsőségét zengl. Az ő hivatása épp oly sokoldalú volt, amilyen mély: a bölcsőtől a koporsóig ő adta, ő metszette, rajzolta, véste, festette, nyomtatta, árulta az emberek szívének, szemének és értelmének szánt szép lapokat és könyveket. Grafikus volt e szónak tágabb értelmében mindenki, aki e magasrendű célnak szolgálatára rendelte elméjét és kezét s grafikus már az az egyiptomi köfaragó is, aki egy tenyérnyi kődarabba belevésli a faraók krónikájának egy fejezetét képrással.

A grafikus hivatása legszebben mégis — azt gondolom — a német művelődésnek abban a korszakában teljesedik meg, mely a tizenötödik és tizenhatodik századra esik és a német renaissance korának nevezetlik. Ama csöndes kismesterek korszaka ez, akik ugyszólván mindentféle anyagoknak mesterei s köbe vésnek, ércet öntenek, faszobrokat faragnak, olajjal fára festenek, de legszívesebben mégis a fametszet ducaim vagy a rézlapon dolgoznak. Augsburgban, Nürnbergben, Strassburgban, Bázelen, e kis kulturált német városokban, együtt élve s együtt munkálva Luther hitének tudásával, elmerülve a biblia mély és misztikus szépségeibe, telltve olasz városokból hozott líjukori emlékekkel, ápolják ők a művészetet. Majdnem minden grafikus bölcselő is ekkor, aki ama kor legfelvilágosodottab humanistával tart szellemi rokonságot. Majdnem mind az új hitnek, a protestantizmusnak is makacs harcosa. Mintha az ércöntőműhelyben, az ötvös esztergapadja mellett egy kemény élethivatás elszántsága is beléjük költözött volna! Holbein Haláltánc-képein a kérielhetetlen pesszimizmus hirdetése, Dürer metszetein a természet titkainak örökké nyugtalan keresése, Wohlgemuth krónikájában az ünnepek áhítat lélenksége, Cranachnál a nagy vágy, hogy százezrek szívébe oltsa be a szép és olcsó szent képek gyengéd alakjainak szeretetét, ezek a különböző törekvések mindnyájuknál egyetlen hivatásérzésből támadnak: koruk érzésvilágának tolmácsai akarnak lenni. A tömegek életének művészi irányítása a lelki emóciók e nagy korszakában a hitújítók magasságába emeli fel őket.

Körülbelül az, ami a német művelődés számára a tizenhatodik századi humanista szellem, az az egész világ műveltsége számára a tizenkilencedik század végének gyors és hirtelen gépipari emelkedése. A technika nagy fellendülésében s a gépipari termékek olcsóságában egy új, demokratikus műveltség magvai vannak elhintve. A kétpennys könyv, az ötvenpennyes illusztrált művészeti munka, a két márkáért keretéstől megszerezhető litográfia egy új, minden eddiginél általánosabb művészeti demokráciát teremtenek meg s ennek a tömegizlésnek a szépségapostola ismét a grafikus. Eszközei már csak mellékesen a régiek; a fametsző kését, a rézmetsző tüit, savait már csak itt-ott alkalmazza. Modernebb és fürgébb szerszámokkal, a litográfiával, a fotomechanikával, a rotációs géppel dolgozik. Az üzleti élet, a nagyranőtt kapitalizmus az ő műkö-

désének termőtalaja. A tizenkilencedik század grafikája más, mint a tizenhatodiké, de a grafikus hivatása is más: amaz egy hit apostola volt, ez a tömegek megrázásának és az élet napi szükségleteinek varázslója. Plakátot csinál és hirdetést tervez, hogy dramatizálja a kereskedelmi ösztönöket. Könyvfedelein és kalendáriumain a gépi sokszorosítás számbavételével szólal meg az egyéni ötletesség. Új ünnepnapjai vannak az átlagember életének, ezeket kell egy-egy izléses kártyán hirdetni: szüiltésről értesít, esküvőre invitál, majd egy

HIRDETÉS A „DAS PLAKAT“ LEGUJABB SZÁMÁBÓL.

költözést jelent be, ujévra int köszöntést, hol vidám nevetéssel, hol melancholikus ábrándozással teszi ezt a grafikus. De övé a közlekedésnek ugyszólván egész területe: Behrens cégtáblákat is tervez, Ehmcke a csomagolópapírtól az üzleti kocsilg mindenre megrajzolja az izléses mintát; az exlibrisen s a könyvjegyen mintegy az új élet nemesi okleveleit állítja ki a grafikus egy-egy „literary gentleman“ számára. A pénz, a bélyeg, az állami okirat annak a módnak tolmácsai, hogy miként lehet a bürokrácia életébe izlést költöztetni. Százféle alkalom közt válogathat a grafikus és százféle instrumentumon játszhat: a színes ceruzától a silhouettet vágó ollóig mindentféle eszközzel kifejezheti magát.

A mai élet sokrétű voltában a grafikus hivatása nemes és sokoldalú. Hivatásérzése ezért kell, hogy olyan emelkedett legyen, mint azoké a könyvnyomtatóké volt, akik a felvilágosodás hajnalhasadásán valósággal papoknak érezték magukat. Ebben a tekintetben nincs különbség a hajdani és mai nyomtatóművész közt, ennek is épp oly eszményi a hivatása, mint azoké volt. A nyomtatott lap mégis csak a legszebb ajándék, melylyel ember kedveskedhetik az embernek s a grafikus abban a percben válik igazán mestersége mesterévé, mikor ezt nemcsak tudja, de érzi is.

NÁDAI PÁL

A MŰVÉSZI irányok változása mindenkor érezteti hatását a könyvnyomtatásra. Dogmákhoz való ragaszkodással ezt megakadályozni nem lehet. Fontos, hogy a nyomdász nyílt szemekkel és izléssel tudja megválasztani az irányváltásból azt, ami a könyvnyomtatásban célirányosan értékesíthető.

SZEDÉSTECHNIKA

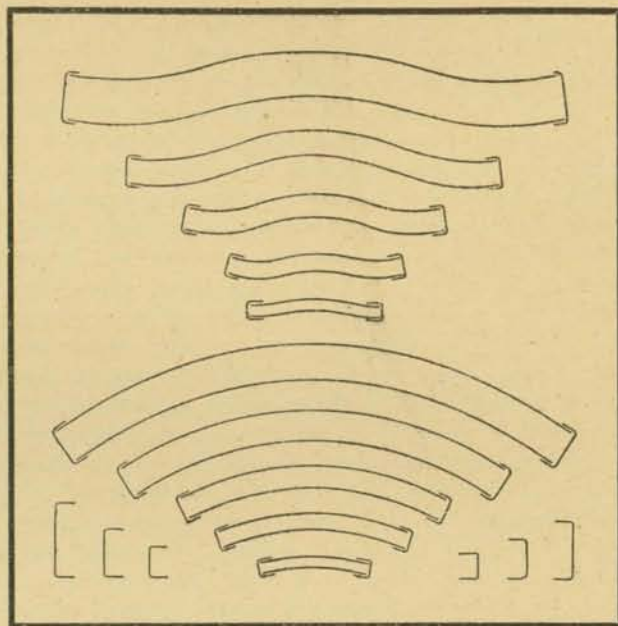
„BUCHSCHMUCK“

A háborús termelés teljesen lehetetlenné tette, hogy nyomdánk mindenkor a szükséges betű- és díszítőanyaggal láthassák el magukat. Ennek számtalan oka van, amelyek megvilágításával nem kívánunk e helyen foglalkozni. Tény, hogy a nyomdák betű- és díszítőanyaga teljesen leromlott, úgy hogy a legkisebb üzemtől a legnagyobbig mindegyike a felírás gondolatával kell, hogy foglalkozzék. Mindeztől azonban a betűöntődék nem hoztak semmi újat, de meg a külföldről nehézkes is volt az esetleges beszerzés. Annál szívesebben fogadtuk a Brüder Butter dresdai betűöntőde (Dresden No. 23.) fennti című mintakönyvét, amelyben az izléssel bíró, a modern művészi ízlésben készült körzeteket és díszítéseket kedvelő nyomdász sok megfelelőt talál. A sordíszek és körzetek teljesen eltérnek a nyomdászoktól eddig az unalomig agyonhasznált dolgoktól, épp úgy a díszítésre és reklámnyomtatványok élénkítésére szánt vignetták is. Mindegyik körzet és díszítőanyag külön-külön megérdemelné, hogy foglalkozzunk vele, oly nagyszabású azonban az anyag, hogy ebbe nem bocsátkozhatunk. Általánosságban megállapíthatunk annyit, hogy a betűöntőde a rendelkezésre álló idő alatt elsőrendűt, minden tekintetben figyelemre méltót produkált.

A HAJLÍTÁS

nem ördögi mesterség. Megállapítom itt ezt azért, mert az utóbbi időben — értesüléseim szerint — heves viták folytak afelől, hogy a „Magyar Grafika“ példám bemutatott hajlított sorok nagy — tehát megfizethetetlen — munkát okoznak, azonkívül pedig... ugyancsak megfizethetetlen anyagpocsékolást jelent. Magam is azok közé tartozom, akik nem teljes egészükben tartják helyesnek

azt, amit az ugynevezett expresszionista irány hoz, hanem azt vallom, hogy a nyomdászoknak jól meg kell nézni, mit vesz át a művészekről. Várakozó álláspontra helyezkedem: valami jó, használható mégis csak le fog szűrődni. Tehát csak folyjék a vita! Azt az igazságtalan érvet kívánom csupán megdönteni, hogy a hajlítás anyagpocsékolást jelent. Kezembe került ugyanis egy jónevű német betűöntőde legújabb mintakönyve, amely a mai művészi iránynak megfelelő díszítőanyagát — csupa elsőrendű, frappáns hatású dolgok — mutatja be, ebben találtam a hajlított sorok előállításához szükséges, e sorok kapcsán bemutatott, rézből készített íveket, amilyenek a letűnt szabad irány idejében egyetlen jól felszerelt akszidens-nyomda anyagából sem hiányoztak.

A betűöntődék által szállított ezen ívek lehetővé teszik, hogy kevésbé gyakorlottak is jól és gyorsan szedjenek hajlított sorokat — anyagpocsékolás nélkül. D.

NYOMTATÁSTECHNIKA

PONTOS SOREGYENT

megkövetelő egy- vagy többszínű munkánál, ha azt gyorsajton kell nyomni, lehetőleg kerüljük a zárókeret középlécének használatát, különösen a nagyobb méretűeknél, mert az egy bizonyos mértékig ruganyos s így ha nyomás közben valami okból kifolyólag a formát föl kell nyitni, azt a legbiztosabb és legérzékenyebb kézzel sem tudjuk egyszerre úgy bezárni, hogy az pontosan az előbbi helyzetbe kerüljön. Ezért nagyon tanácsos az ilyen munkánál ezt a középléceket használaton kívül helyezni és a formát úgy elhelyezni, hogy annak közepe a keret közepével vágjon és a szorítást nem kétoldalról eszközölni, hanem csak az egyikről, minden esetben arra, ahol az oldalméreték nyer elhelyezést. Ezzel az eljárással sok kellemetlenségnek vehetjük elejét, ha figyelembe vesszük, hogy a formának csak az egyik

Betűt, körzetet, rézleániát

és minden könyvnyomdai szerszámot szállítunk
elsőrendű kivitelben legjobb keményféműből
képviseleink

GROSZ ÉS KALLÓS

grafikai szaküzlete utján

BUDAPEST V, NÁDOR-UTCA 29

Telefonszám 49-31

JULIUS KLINKHARDT

betűöntőde és rézleániagyár, Leipzig

oldalról való szorítása a széles keretben biztos támaszt nyer és így ha a formát nyomás közben fel kell nyitni, azt biztosabban tudjuk úgy zárni, hogy ismét pontosan az előbbi helyzetbe kerüljön.

L. A.

TETRALIN

E név alatt a német kémiai iparnak egy oly új találmány szerep jutott forgalomba, mely a terpentint teljesen pótolja, mlután ugyanazon tulajdonságokkal bír. A kőszénkátrány desztillációja folytán állítják elő e kltünően oldó és illó szert. A Tetralin víztiszta és tömötsége, viskositása a terpentinnel azonos, lassabban illó, festékoldóképessége azonban magasabb, ami festékek higítására, litográfiál kövek, formák, hengerek mosására rendkívül alkalmasá teszi. A Tetralint nem szabad a közönséges terpentinpótló szerek közé sorozni, mert ezeket ma mindenféle benzín, benzol, solventnaphta, barnaszénkátrány, stb. keverékeiből készítik és a nyomdásznak sokszor keresü pillanatokat okoznak, amellet rémdrágák, mlután a hengereket egy pár hét alatt tönkreteszik, viszont a festékréteg feloldásához sokkal többet kell elhasználni, mlnt a Tetralinból, mert oldóképességük nagyon csekély. A Tetralin üledékmentesen párolog el, gőzei mérgegmentesek, nem tűzveszélyesek. Németországban e szer szabadalmazva van és ma már minden nyomda és litográfia szélitében-hosszában használja mindott, ahol azelőtt terpentint használtak.

JOHN-SAJTÓ

A német szaksajtó a gyorsajtógyártásban jelentékeny találmányról közöl figyelemre érdemes sorokat. John Gusztáv stettlin gépmeister ugyanis gyorsajtó-típust szabadalmaztatott, amely az eddigiektől abban tér el (a duplex simanyomó rotációs kivételével), hogy a nyomtatófundamentum nyugvó, a gyorsajtó alapépítményével szorosan összekötött részt képez, míg a nyomtatóhenger az eddigi rendszereknek megfelelően végzi utját. Ennek gyakorlati értéke az, hogy a gép úgy előre-, mlnt hátramoznál egy teljes munkamenetet képez, úgy hogy az azelőtti üres menet elesik. Ehhez hasonló munkamenethez ezideig két nyomtatócylinder volt szükséges. További előnye a találmánynak a spieszelés elmaradása, mert hiszen a spieszelést elsősorban a nyomtató-fundamentum mozgása okozta. Mint-hogy azonban az új gépnél a nyomtatócylinder szányszerü menetbe van szerelve, a nyomtató-fundamentum pedig a gép alépítményével szorosan összefügg s így ellenállást fejt ki, a rázkódtatás megszűnik, ennek következtében pedig a spieszelés — anélkül, hogy különösebb készülék alkalmaztatnék — teljesen elmarad. További előnye a gépnek a célszerű kirakókészülék és a kétszeres festékezés a nyomtatóformának. A találmány — írja berlini tudósítónk — forradalmat jelent a gyorsajtógyártásban, amennyiben az ahhoz fűzött remények megvalósulnak.

A VICTORIA-GÉP HENGERKARIKÁINAK KIJAVITÁSA

A nagyobb méretü Victoria-gépeken a felhordóhengerek karikái vastag talpbőrrel vannak ellátva, hogy a hengerek csuszását ezzel is megakadályozzák. Mivel ezek a részek a legfontosabb kezelés mellett is

gyorsabban kopnak, mlnt a gépnek többi alkatrészével, újat pedig jelenleg nem hozathatunk, legcélszerűbb, ha a régieket a következőképpen kijavítjuk: A karikák négy részből állanak. Két darab vaslaphból, az összefoglaló szegekből és a vastag talpbőrből, amely lehet egy, esetleg több darabból is. Veszünk az összefoglaló szegek vastagságának megfelelő klttővasat és azzal a szegeket klttjük. Ennek elvégzése után a két vaslap között lévő régl talpbőr vastagságának megfelelő új bőrt veszünk, azt a szükséghez képest kivágjuk és új összefoglaló szegek segítségével szorosan összefoglaljuk. Ügyeljünk arra, hogy a talpbőr átmérője a szükségesnél valamivel nagyobb legyen, hogy a szabályos kör szempontjából esztergályozni tudjuk.

DUPLEX AUTOTIPIÁK

nyomásához szükséges festéknek keverését és annak alkalmazását minden esetben az eredeti képnek karaktere szabja meg. Elmélet szerint a világos színt kremsi fehérrel keverjük és azt nyomjuk először, a konturt pedig utólag. Noha az eredmény jó, a legtöbb esetben mégis bizonyos fokú merevséget észlelhetünk, annak dacára, hogy nyomtatástechnikail szempontból teljesen kifogástalan munkát végeztünk. Sokkal jobb az eredmény akkor, ha a kremsi fehérrel kevert alapnyomatra fénytelen vagy színes festékkel nyomjuk a konturt, mert az összehatás így sokkal lágyabb és nem olyan darabos. Nagyon kellemes hatást érünk el akkor is, ha a konturt fényes festékkel előre nyomjuk és a világos színt átetsző fehérrel kevert festékkel utólag, esetleg a konturt fénytelen festékkel és a világos színt az előbbi összetételben szintén utólag. Ugyancsak nagyon jó a hatás abban az esetben is, ha az utóbbi sorrendet betartjuk és a világos színt mattolinnal kevert festékkel nyomjuk, mindenkor megfelelőleg, fényes vagy fénytelen festékre. Az itt elmondottak korántsem akarnak szabályok lenni és kizárólag csak a fényes kréta- és műnyomó-papíroknál vehetők tekintetbe. Ezekben a papírokon a legfényesebb festékkel nyomott kontur is veszít a fényéből vagy teljesen fénytelené lesz, aszerint, amint az utólag nyomott világosabb színben több vagy kevesebb a tulajdonképeni festék, vagyis a pigment. Viszont a fénytelen festékkel nyomott kontur is fényes lesz ezeken a papírokon, ha a világos színt kremsi fehérrel kevert festékkel előre nyomjuk és a konturt erre utólag. A fénytelen fehér vagy színes kréta-papíroknál olyan festéket használunk, amely kizárja annak a lehetőségét,

CHR. HOSTMANN-STEINBERG
FESTÉKGYÁRAI
CELLE-HANNOVER

Könyv- és
könyomdai festékeink
egyedárusága és lerakata

GROSZ ÉS KALLÓS
grafikai szaküzlete
BUDAPEST V, NÁDOR-UTCA 29

hogy fényes lehessen, dacára annak, hogy a világos szint minden esetben előre nyomjuk — áttetsző fehérrel kevert festékkel —, a konturi pedig éppen erre a célra készült fénytelen festékkel, mely árnyalatra nézve a legtöbb esetben sötét rozsdabarna, esetleg feketebarna, vöröses vagy sárgás árnyalattal. Ezek a képek vannak hívatra a mélynyomás elve alapján készült nyomatoknak hatását kelteni.

L. A.

A BETŰ-ÉS TÖMÖNTÉS

FABETŰK TÖMÖNTÉSE

A fabetük tömöntésénél gyakran felmerülő nehézségek megelőzésére célszerűnek bizonyul a tömöntésnél a betű felületét vékony staniollappal bevonni, amely az anyalemez leverésénél teljesen belesimul abba. További előnye, hogy nem bocsátja keresztül a nedvességet s a betűkép ugy a matricában, mint az öntésnél tisztán és élesen jelenik meg. Gyakorlati tapasztalatok szerint stanliolpapros alkalmazása esetén a fabetüket tartalmazó szedésről készült matricák száradása nem igényel hosszabb időt, mint a más formáké, feltételezve, hogy az öntőkészülék a szükséges hőfokkal bír. Ha az ólombetűk között fabetűkből álló sorok állanak, úgy a fabetűsorokat egyszerűen stanliollal fedjük le. A matricák leverése és a készülékben való szárítása után azt néhány percig még a kályhában száradni hagyjuk, hogy teljesen kiszáradjon s az öntésnél hólyagok ne támadjanak.

KÖNYVKÖTŐ

KÉPES LEVELEZŐ-LAPOK ÉS CIMKÁRTYÁK VÁGÁSA

Cimkártyák vagy levelezőlapok rendelése esetén azok leginkább annyira sürgősek, hogy a rendelő azonnal szállítást igényel. Hogy gyors szállítás lehetséges legyen, a nyomatokat gyakran ledörzsölik talkummal vagy magnéziummal és haladék nélkül a vágógéphez viszik. Ez a munkamódszer nagy költséggel jár, de meg további hátránya, hogy sok nyomtatvány hasznavehetetlenné válik, mert a talkummal való ledörzsölést nem végzik a kellő gondossággal, minek következtében a kártyák a vágógépnél alkalmazandó préselés következtében mégis „lehozódnak“. Sokkal helyesebb módszer a következő: A nyomatok közé közönséges barna vagy szürke selyempapírost kell belőni. Ötven ív elefántcsontkarton elegendő egy egyszerű vágáscsomóhoz. Fölről fel kell tenni a vágásjellel ellátott ívet, alulról pedig egy szennyívet. A belövésnél arra ügyeljünk, hogy a belövőpapíros mindkét oldalon ne álljon ki. A belövés által lehetővé válik, hogy a préselőgerendát erősen meg lehet húzni, miáltal hibátlan vágást érünk el. A préselőgerendát ugyanis nagy óvatossággal kell leforgatni, amikor talkumosított nyomatokkal van dolgunk s ilyenkor bizony napirenden van az elcsuszás. További előnye a belövésnek az, hogy a csomagolásra nem kell nagyobb gondot fordítani, a kártyák tisztán kerülnek a megrendelő kezébe. A belövőpapírost benn lehet

hagyni a kártyák közt, a használat alkalmával ugyanis elkallódik. Sok esetben a megrendelő a rojtos vágás miatt panaszkodik. Kartonok szétvágásakor mindig keletkezik rojtos vágás, a hibát mindig a vágáscsomó azon részén lehet észlelni, amely a kés előtt van. A bajon úgy lehet segíteni, ha a vágáscsomót újból körülvágjuk, még pedig a rojtos szélén. Azonnal észre fogjuk venni, hogy a vágás kifogástalanul sima lesz, feltéve, hogy a kés jókarban van. Ezek a jótanácsok ugyan ma is helyénvalók, de természetesen csak ott alkalmazhatók, ahol a papírhány, illetőleg a feldolgozandó kartonalak ezt anyagi károsodás nélkül megengedli.

ÜZLETI KÖNYVEK ELŐÁLLÍTÁSA

Tekintetbe veendő a papír, vonalzás és kötés. Pénztár, fő- és egyéb bankkönyvekhez elsőrendű papír használandó, míg egyéb üzleti könyvekhez megfelel a silányabb papír is. Az amerikai rendszerű könyvelés vonalzása háromszínű: vörös, kék és fekete. Az első két színt vonalzógéppel hordják fel, míg a fekete többnyire könyvnyomdai uton állítatik elő. A régi rendszerű tollvonalozást mindinkább kiszorítják a görgőkkel dolgozó vonalzógépek, amelyek már 3—4 szímmel való dolgozásra alkalmasak. Vonalzáshoz anilinfestékek használatnak, melyek vízzel megfelelően hígíthatnak, silányabb minőségű papír feldolgozásánál azonban szesz és marhaepét adunk hozzá. Rosszul enyevezett papíroknál ajánlatos a nagy óvatosság, nehogy a tintaszerűen felhígított anilinfesték szétfolyjon. Az üzleti könyvek kötése különleges munkamenetet igényel, amiért is oly üzemekben, ahol ilyenek nem állandóan készülnek, megfelelő felszerelés és tapasztalatok hiányában szakszerűen alig készülhetnek el. A jó üzleti könyv első főfeltétele, hogy laposan felfeküdjék, ami a mostanában géppel előállított ugróhát alkalmazása által el is éretik, míg ez a sima felfekvés közönséges uton kötött könyveknél nem lehetséges. A kötés jószágát illetőleg nagyjelentőségű a feldolgozott anyag minősége. Csupán a legjobb minőségű nemez-papír feldolgozása biztosíthatja a könyv lapos fekvését. Fontos feltétel még az oldalak tiszta számozása, amiért is ajánlatos csakis elsőrendű gyártmányú számozógépeket beszerezni s a számozás munkáját megbízható munkaerőre bízni. Éppen ilyen gondos munkamenetet igényel a tárgymutató bevágása is, amit újabban, mint ahogy a metszések készítése, ami kiváló szakértelmű és gyakorlatot igényel, szintén gépeknek adatott át.

PÁLYÁZATOK

PÁLYÁZAT HIRDETÉSRE

Vértesi Aladár levélboríték- és papírnemű-gyáros cége hirdetésének szedésére 1000 K pályadíjjal pályázatot kívánt kiírni a „Nyomda- és Rokonipar“ című szakfolyóiratban megjelenendő hirdetésre, mely pályázat intézésére felkérteink. Készséggel vállalkoztunk erre, annál is inkább, mert továbbképzési lehetőségek teljes hiányában azt hisszük, hogy az ilyen pályázatokból leszürt tanulságok is alkalmasak azok szakmabeli tudásának fokozására, akiknek az utóbbi években önhibájukon kívül felszabadulásuk után nem állott módjukban

Témaválasztásban szerencsésebb a két Tomcsányi. Technikájuk még nem egészen kiforrott és képek közül a „Nyáj“, „Esz és Napsütés“ a kiállítás legjobb darabjai közé tartoznak. Markó István jól megválasztott témával szintén elismerést érdemel. A régi nevek közül dr. Gerlai Károly sötét tónusu platínképei (Rondó, Esti hangulat) felelnek meg legjobban a mai fotografálási ízlésnek.

Szerencsésen oldotta meg az aktfotografálás nehéz problémáját Wladder Frigyes nőj aktjával.

Naplajaink a kiállítást szívesen fogadták, két organum kivételével, melyek a fotografálás művészi jellegét nem ismerik el. Kétségtelen és elismerjük, hogy a fotografálás az, amelyben a dilettantizmusnak tág tere van és éppen a sok százezer dilettáns értéktelen knipszelése hozta a fotografálást abba a helyzetbe, hogy művészi értékét tagadják. Meg kell állapítanunk, hogy erre a jelzőre a kiállítás méltán számot tarthat. Különben is, hogy a fotografálásban lehet-e művészt alkotni vagy sem, azt a kérdést a külföld erre hivatottjai már régen a fényképezés javára döntötték el. Mi azonban — úgy látszik — még nem tartunk ott.

PINTERITS TIBOR

MELLÉKLETEINK

A „Pax“ kiadó- és nyomdával Rt. szívesége folytán jelen füzethez mellékletet csatolunk, amelyen a cég által készített három kereskedelmi nyomtatványt mutat be. A megoldás tagadhatatlanul modern felfogásban készült, azonban meg nem engedhető szertelenségekkel bír. Mindaz, ami a rendelkezésre álló szöveg megcsontítását, illetőleg annak olvashatatlanságát eredményezi, minden körülmények között elítélendő, még akkor is, ha a létrehozott megoldás tetszetősebb, mint a bemutatott nyomtatványokon. A cégkártyán a „részvénnyársaság“ szónak elhelyezése még csak merésznek sem mondható, már csak azért sem, mert a szöveggel való bánás törvényszerűségét egyszerűen mellőzi. A körlevélről s az abban belülről alkalmazott évszámáról ugyanezt mondhatjuk. Az újszerűsége való törekvés dicséretes, de a szertelenség egy kissé megfélemezhető volna.

Második mellékletünk a Gutenberg-nyomda levélfeje és borítéka.

ÉRDEKES TÉNYEK

A Newyorkban megjelenő „Brooklyn Eagle“ című napilap igazgatója hónapokkal ezelőtt egy előadásában arról beszélt, hogy napjainkban az amerikai újságolvasó sokszorosát kapja annak, amit 10 év előtt még alig volt lehetséges nyújtani, anélkül, hogy az egy fillérrel is többet fizetne. Mindez szerinte csak a Linotype szedőgépeknek köszönhető. Az 1892. évig — úgymond — lapunk rendszerint 6—8 oldalnyi terjedelemben jelent meg, aminek előállításához 90 személy volt szükséges. Két évvel később beállítottuk az első 5 Linotype-ot, majd fokozatosan szaporítottuk ezeket, úgy hogy ma — természetesen új üzletházunknak lényegesen megnagyobbított helyiségekben — 37 Linotype-unk működik egyedül az újságnyomdában. Az „Eagle“ terjedelme naponta 26 és 32 héthasábos oldal közt váltakozik. Dacára annak, hogy a lap tartalma 1892-vel szemben megnyégyszereződött, ára mégis a régi maradt, személyzetiünk pedig ma is alig 100 főre rugó. Ez alkalommal az előadó azt a minduntalan felbukkanó, magyarországi szakmal kö-

rökben is elterjedt mesét utasította vissza, mely szerint Mergenthaler, a Linotype feltalálója nyomorban halt volna meg. Ellenkezőleg: a lángeszű ember nemcsak mint milliomos halt meg, hanem hozzátartozóiról is gondoskodott, amennyiben még ma is, épp úgy, mint minden évben 1898-ban történt elhalálása óta, jelentékeny összegeket kapnak a Mergenthaler szabadalmalt értékesítő társaságtól. Az elmondottak egyébként annak a sokszor hangoztatott igazságnak megerősítésére is alkalmasak, hogy a mai nyomdász kiképzetésének minden tekintetben tökéletesnek kell lennie, mert a nagy mértékben teret hódító szedőgépek mindinkább kiszorítják a sorszedőket.

LEVELESLÁDA

W. A. BERLIN, Tudósítását mindenkor érdeklődéssel olvassuk, mert igazán dicsérendő szorgalommal hordja össze anyagát. Csúpán egy körülményt kívánunk figyelmébe ajánlani: bennünket elsősorban szakmai kérdések érdekelnek, annál is inkább, mert a szakszervezeti eseményeket az időközben megjelenő szervezeti lapok ismertetik. Üdv!

Szlj, K. M., D—g. Lapunk terjedelme folytán lehetetlen, hogy minden beérkezett közleményt rögtön közölhessünk. Örömmel állapítjuk meg, hogy annyira el vagyunk látva közleményekkel, hogy — amint ez a célirányos szerkesztésnél kívánatos — izlésünk szerint válogatjuk össze azokat.

SZABADKA. Minden tőlünk telhető elkövetünk, hogy lapunkat rendszeren megkaphassák, annál is inkább, mert igaz örömünkre szolgál annak megállapíthatása, hogy érzésben együtt vannak velünk.

1920. évi november hó 15-én.

Kiadó Bíró Miklós. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs Gondos Ignác és Kun Mihály. Nyomtatja Bíró Miklós nyomdai műintézete, IX., Ráday-utca 26.

A lap kliséit a Sokszorosító Ipar Rt. készítette.

SÄCHSISCHE
KARTONNAGEN-MASCHINEN AG.
DRESDEN

Ha gépeinkre,

szegecsre, füzőanyagra

stb. szüksége van, képviselőnkhez

GROSZ ÉS KALLÓS

grafikai szaküzletéhez forduljon

BUDAPEST V, NÁDOR-UTCA 29

TETRALIN*a legtökéletesebb, víztiszta***TERPENTINPÓTLÓ***Kilogrammonként 89 korona
hordóvételnél 85 korona**Kapható:***BERGER ÉS WIRTH***festékgyárban***MAGYAR ÓLOMÁRUGYÁR
ÉS FÉMKERESKEDELMI RT**
BUDAPEST VI, FORGÁCHUTCA 8
TELEFON 110-45, 102-01, 36-75

GYÁRT

BETÜFÉMET**BETÜ- ÉS TÖMÖNTŐDÉK, VALAMINT
SZEDŐGÉPEK RÉSZÉRE**

FÉMHAMUT

A LEGMAGASABB ÁRON VESZ

HANS. WUNDER*G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg***KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁR***Fekete és színes festékek. Legjobb minőségű „Germania”-hengeranyag
Különlegességek: „Gloria”-festékhordóanyag, megátolja a festék lehuzódását. Fénykék „Perga”.
„Seccol” gyorszáritóanyag. Wunder-fekete, fénylik és gyorsan szárad. Könyvkötőfestékek**Vezérképiselőség és egyedüli raktár:***GOLDSTEIN ADOLF UTÓDA***Budapest VII, Kazinczy-utca 32. Telefon József 123-95*

Telefon 179-73 (Pollák)

**FEST
RAJZOL
METSZ***Kirakattablát,
plakátot, hirdetést,
könyvborítékot
és diszeket,
levélfejet és
cégkártyát
stb.***KUN****BUDAPEST VI, CSÁNGÓ-UTCA****3A**

Telefonszám József 32-03

HORVÁT LAJOS
GRAFIKAI
SZAKÜZLETE
BUDAPEST VI, ARÉNA-UT 80*Szállít azonnal raktárról teljes
KÖNYVNYOMDAI,
KÖNYOMDAI,
KÖNYVKÖTÉSZETI,
DOBOZGYÁRI
berendezéseket és mindennemű
szerelvényeket*

Gépek javítása szavatosság mellett

GUTENBERG NYOMDA

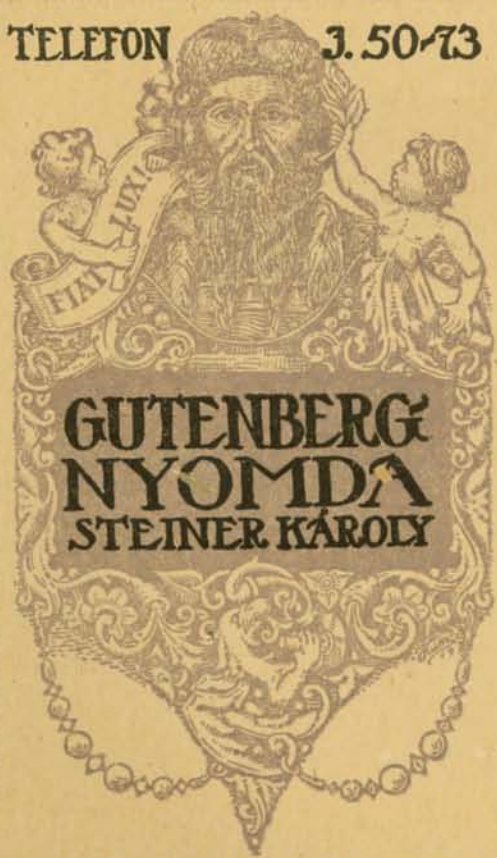
STEINER KÁROLY

BUDAPEST, VIII, VIG-UTCA 15. SZÁM

TELEFON: JÓZSEF 50-73

TELEFON 3.50-73

KUN MIHÁLY
RAJZAI
NYOMTA
GUTENBERG
NYOMDA

BUDAPEST, VIII,
VIG-UTCA 15. SZÁM

A
MAGYAR
GRAFIKA
MELLÉKLETE

szakmai kérdésekkel foglalkozni. Felkérjük tehát a hozzáértőket, hogy igaz szakmásként járuljanak hozzá munkáikkal a pályázatot eredményessé tenni, ami azonban nem jelenti azt, hogy a tapogatózóknak ne küldjék be munkáikat. — A pályázat feltételei:

1. Kívántatik olyan hirdetés, mely szembeötölő, világos, könnyen az olvasó emlékezetébe vésődik.
2. A hirdetés szövege: „Vértesi Aladár levélboríték- és papírneműgyár, Budapest, IV., Fővám-tér 4. Gyár: IV., Molnár-utca 33. Telefon: József 102—51, József 102—52, József 62—49.”
3. A hirdetés nagysága szélességben 20 ciceró, magasságban 28 ciceró.
4. A hirdetés kizárólag betűöntődei anyagból szedendő és egyszerű kefelevonaton küldendő be. Vázlatokkal pályázni nem lehet.
5. A három legmegfelelőbb szedés szedőjének jutalmazására I. díjként 500 K, II. díjként 300 K és III. díjként 200 korona áll a pályázat bírálóbizottságának rendelkezésére.
6. A pályamunkák jellegével látandók el és a pályamunka szedőjének nevét tartalmazó lezárt jellegű levélkével együttesen küldendők be a Nyomda- és Rokonipar szerkesztősége címére (VII., Dohány-utca 10.).
7. A pályamunkák 1920 november 30-án déli 12 óráig küldendők be.
8. A díjat nyert munkák a Magyar Grafika decemberi számában közölhetnek.

MŰVÉSZET

IRÁNYOK ÉS IZLÉSEK

Hogy mekkora távolságok választják el két oly közel eső ország izlését, mint amilyen Magyarország és Németország, azt legjobban műkiállításaiakon s művészeti folyóirataikban figyelhetjük meg. Míg nálunk szinte minden művészeti érdeklődés a letűnt korok hagyatéka irányában sűrűsödik és festményért, rajzért, műipari tárgyért igazán jó árat csak akkor adnak, ha alkotójuk már legalább ötven év óta halott, addig Németországban szinte töbözdik a még forrongó irányok művészete s kiállításaiakon alig szerepel más, mint expresszionista, futurista stb. művész. Mintha csak forrongó társadalmuk helyzetképe volna izlésük örökös nyugtalanúsága, mely még a legkonzervatívabb folyóiratok lapjait is Picasso és Pechstein tanítványainak nyitja meg. S jellemző, hogy mialatt Párisban egy kiállításon határozottan észrevehető Picasso visszatérése a már holtta nyilvánított impresszionista művészethez, addig német tanítványai a legkifinomottabb törzsekkel és a legdagadtabb fejekkel igyekeznek egymáson túltenni. S ez az erjedő művészet még mindig nem veszi észre, hogy örök erjedése nem forr ki semmivé, legfeljebb csak egy nagy reakciót s egy nagy tespedést fog kiváltani.

KIÁLTÓ-POLITIKA

Aki a magyar plakátnak utolsó évi fejlődését figyeli, meglepetve látja, hogy mennyire híven tükrözik vissza közállapotainkat az utcafalak. Míg azelőtt a derüs gárdián, a kacagó demimonde, a paptamási nagyapó

hirdették a kozmetika, a divat, az ásványvíz és egyéb kereskedelmi javak el nem muló értékeit, ujabban egész plakátiparunk a politika szolgálatában áll. Mintha mindaz meghalt volna itt, ami kereskedelem, ipar, fürdőélet, szórakozás, sport és mindennek helyét átvette volna a rut politika. Azelőtt csak enyelgett, énekelt, sipolt, vagy túlkölt az utcapalánk, most — káromkodik. Ijedten kérdezzük, hova tűntek a pár év előtt még oly feltűnően jó és ötletes plakátok művészei. Csak megvadult festők, vidéki izlésű karrikaturisták területe lett a grafikának ez a mezeje? Azelőtt szinte sajnáltuk, hogy a nagyvonalu, irappáns és ötletes művészet eltűnt, mint a tiszavirág párnapos léte után, ma hónapokig izgatja kedélyünket egy-egy kontár kiáltozása. Valamikor — pár év előtt — örültünk annak, hogyha az idevetődött idegennek az utca képeskönyve mondta el érthetetlen nyelviünk helyett, mi van itt nappal és éjjel, boltban és gyárban, állatkertben és Vigadóban, iskolában és patikában. Ma megdöbbenünk a gondolattól, hogy valamelyik ellenséges érzelű idegen lekapar egypár újabb süített plakátot a falról s elküldi haza.

IRODALOM

ROVATVEZETŐ: BENEDEK MARCELL

NÁDAI PÁL: AZ IPARMŰVÉSZET MAGYARORSZÁGON (BIRÓ MIKLÓS KIADÁSA)

„Könyvek nélkül is fájdalmakat panaszoljon, jelzők nélkül is dicsőséget zengjen” — ezzel a mottóval bocsátja útjára „Magyarország feldaraboltságának idején, 1920 nyarán készült” könyvét a szerző. Más hurokon ugyanazokat a fájdalmakat panaszolja és ugyanazt a dicsőséget zengi, amelyet Lambrecht Kálmán könyve. Egy olyan nép fájdalmait és dicsőségét, mely — im a bizonyosság Isten előtt — érdemtelennül nyögi egy igazságtalan ítélet súlyát. Ha van valami vigasztaló és reménykeltő mai állapotainkban: csak az lehet, hogy van ideje, kedve és ereje a munkára azoknak az íróknak, akik a kultúra és a tehetség fegyvereivel tudnak harcra szállni az igazságtalan ítélet ellen. Az idő az egyetlen, amivel ez a munka-bénító korszak bőségesen ellátja őket. Hogy a kedvet és az erőt honnan veszik: az az ő titkuk, vagyis inkább a hamu alá temetett magyar génusz titka. — Náda Pál, a nemesen esztétikus életművészetnek finomtollú és tökéletes izlésű tanítómestere, huszonkilenc apró tanulmányban röppen végig a magyar iparművészet multján, jelenén s a városi és falusi életben való megnyilatkozásain. Sok a könnytelen és mégis könnyet facsaró fájdalom ebben a végigröppenésben. Hiszen nemcsak időben, hanem térben is történik... Időben: fájdalmas, mert tele van elmúlt koroknak talán soha többé vissza nem térő szépségeivel, s a közelmúltnak, a jelennek derékba szakadt gyönyörű nekilendüléseivel. Élő, írfikorok delelőjén túl sem haladt építőművészeket sorol fel egyik kis tanulmányában, akiknek legszebb alkotásai első díjakat nyert — gipszminták. Mikor lesz Nemzeti Színház a Pogány Móric gipszbe-rekedt gondolatából? ... Szivtfacsaró fájdalom ez, de

még szívetfacsaróbb a másik: a térbeli. A könyvben itt is, ott is felbukkan Löcse, a Szepesség, Bártfa, a Felvidék neve; élénk virágnak a kalotaszegi varrottások, látjuk a székely faházat, a székely kaput, a székely fejét, — az író nem téved a nagy kulturnépeknél is oly gyakori nacionalista tulzások ösvényére; nem akar „magyar motívumot“ látni abban, aminek német, szláv, török eredetét jól ismeri; nehezebb és becsületesebb uton, finomabb árnyalatban ismeri fel az átvett formakincseknek a magyar viszonyokhoz, anyaghoz, eszközökhöz és — legvégül, de nem utolsó sorban — a magyar lélekhez való alkalmazkodását... és mikor ezt az évezred alatt kialakult, magyarrá vált formanyelvet megértette velünk, egyszerre belénkhasít a fájdalom: hiszen ez mind nem a miénk többé! — De... Igen, mégis a miénk. Nádaí Pál könyve nem csak a fájdalom, de a dicsőség könyve is. Érezzük, hogy ha a Garam, a Vág, a Nyitra mind Prága felé kezdene folyni egy napon: ez a csoda kisebb lenne annál, amelyet az ezer év alatt kialakult magyar kifejezőmódok elidegenülése jelentene. A miénk ezek, a mi dicsőségünket alkották azóta, hogy a Nyugat megismerkedett velük — és határcirkalmazó bölcsék nem foszthatnak meg tőlük. — Ezt a hitet sugallják, ezzel vigasztalnak meg Nádaí Pál csöndes, előkelő, frázistalan kis tanulmányai, melyeket gyönyörűséggel fog olvasni minden művészetkedvelő ember. És nem kevesebb gyönyörűséggel szemlélheti az olvasó Kozma Lajosnak erőteljességükben is oly finom könyvdíszelt. Ez a néhány iniciálé és záródísz akárhány nagy vászonnál többet mond el alkotójának művészi erejéről.

BEKÜLDÖTT NYOMTATVÁNYOK

VIDÉKI NYOMTATVÁNYOK

Most már sürűbben hoz a posta vidéki kollegáinktól nyomtatványküldeményeket elbírálás céljából. Terünk — sajnos — nem engedi, hogy minden egyes nyomtatványra külön-külön tegyük meg észrevételeinket, no meg azt sem engedhetjük meg, hogy a munkákat kllsítottatás utján reprodukáljuk. Ez ma rendkívül költséges volna, s a beküldött munkák nivója sem olyan, hogy megérdemelné ezt a nagy anyagi áldozatot. A vidéki

BLEICHEREI, FÄRBEREI UND
APPRETUR-ANSTALT AG.
STUTTGART

Könyvkötővásznaink

raktára és egyedüli elárúsítója

GROSZ ÉS KALLÓS

grafikai szaküzlete

BUDAPEST V, NÁDOR-UTCA 29

Telefonszám 49-31

munkákról nagy általánosságban azt mondhatjuk, hogy még a régi stílusban készültek, de meglátszik rajtuk a háboru vasfoga és a szakoktatásnak az utolsó 6 év alatt való szünetelése. A legtöbb nyomtatványon ismét látjuk az írásfajok lehetetlen keverését, ami annál bántóbb, mert díszítés tekintetében meglehetősen helyt állanak e sajtótermékek. Különben majdnem valamennyi vidéki munkáról mondhatjuk, hogy a díszítést a szöveg kíséreléül alkalmazták. Itt-ott akad egy-egy nyomtatvány hajlított sorokkal, melyeket elég ötletesen és célszerűen alkalmaztak. A nyomás tulnyomórészt tűrhető.

FELJEGYZÉSEK

KUN MIHÁLY MUNKÁIBÓL

karácsonykor a Gutenberg-Otthon egy még meg nem határozott helyiségében kiállítást rendez a „Magyar Grafika“. Kun Mihály sokoldalú tudása biztosítékául szolgál annak, hogy a tanulni vágyó nyomdász sok érdekes, tanulmányozásra alkalmas munkával fog itt találkozni. A rendelkezésre álló nagy anyag szakszerű megválogatása már folyamatban van.

A GRAPHISCHE REVUE,

a Wiener Graphische Gesellschaft kiadásában megjelenő szaklap megélhetési nehézségekkel küzd, annak dacára, hogy kiállítás tekintetében nagyon hiányos. Ugy látszik, hiányzik a pártolás. A kiadó társaság ez ügyben rendkívül közgyűlést tartott, az állásfoglalás eredménye azonban ezideig ismeretlen előttünk.

MŰVÉSZI FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁS

E hó 15-én zárult a Magyar Amatőrfényképészek Országos Szövetsége által rendezett fotókiállítás. Későn bár, de mégsem zárkozhatunk el, hogy a kiállításról egy pár szóban meg ne emlékezzünk. Általános benyomásunk jó. A magánkiállítókon kívül az amatőröket a Szövetség, a Photoclub és a Természetbarátok fotóosztálya képviselte. Egyedüli hibája a kiállításnak az volt, hogy a hivatásos fényképészek nagy számban és nagy kollekciókkal szerepeltek. Az amatőr és szakfényképész közötti differencia nem teszi szerencsésé a kettő összekeverését. Ennek dacára nem olyan nagy a nivókülömbőség, mint amilyen várható volna.

A hivatásos fotografusok között első helyen említhetjük Werner Irén, Pécsi József és Révész Imre képeit.

Az amatőr fényképészek között nagyon jó erővel találkozunk. A szövetség tagjai sorából Szakál Géza képei klasszikus példái a művészfotográfiának. (Nagymosás a Balatonban, Bucus és Mosás után.) Nagyon közel álló hozzá Vidarény Iván, kinek különösen „Mesellusztrációja“ kiváló. Schmidt Nándor képeivel már külföldi szaklapokban találkoztunk, Gerő László, Schermann József és Haranghy hatása alatt álló Perczel Miklós képei még az említésre méltók.

A Photoclubban új nevek dominálnak. Hatalmas technikájával Stolcz Róbert emelkedik ki. Két képe: „A vidéki falusi utca“ és a „Gyárudvar“ minden kritikán felül állnak. Kár, hogy többi képeinek témái és színei nem a legszerencsésebbek. A hibákat azonban technikai tudása teljesen kárpótolja.